

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

Ciljni raziskovalni program »ZAGOTOVIMO SI HRANO ZA JUTRI«

Razvoj kazalcev in metodologije spremljanja ponudbe gozdarskih storitev

**Analiza spremljanja uspešnosti prejemnikov nepovratnih
sredstev v okviru PRP za izboljšanje ponudbe gozdarskih storitev
v Sloveniji**

Darja Stare

Ljubljana, januar 2021

Šifra projekta:	V4 1812
Naslov projekta:	Razvoj kazalcev in metodologije spremljanja ponudbe gozdarskih storitev (angl. Development of indicators and methodology for monitoring of forest contractors)
Vodilna RO:	Gozdarski inštitut Slovenije
Vodja projekta:	dr. Nike Krajnc
Naslov dokumenta:	Analiza spremljanja uspešnosti prejemnikov nepovratnih sredstev v okviru PRP za izboljšanje ponudbe gozdarskih storitev v Sloveniji
Delovni sklop:	Ukrepi Programa razvoja podeželja (DS4)
Delovna naloga:	Predlog metodologije spremljanja učinkovitosti ukrepov PRP (DS4.3)
Avtorji dokumenta:	Darja Stare
Ključne besede:	Gozdarstvo, Program razvoja podeželja, nepovratna sredstva, vrednotenje, spremljanje uspešnosti
Keywords:	Forestry, Rural Development Program, grants, evaluation, performance monitoring
Kraj izdaje:	Ljubljana
Založnik:	Gozdarski inštitut Slovenije
Leto izdaje dokumenta:	2021
Financerji:	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Agencija za Raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »Zagotovimo.si hrano za jutri«.

KAZALO VSEBINE

1	Uvod	4
2	Vrednotenje PRP 2007-2013	6
2.1	Spremljanje uspešnosti v okviru ukrepa 122.....	9
3	Vrednotenje PRP 2014-2020	10
3.1	Spremljanje uspešnosti v okviru podukrepa M08.6	11
4	Primeri vrednotenja ukrepov PRP iz področja kmetijstva.....	12
4.1	Prostorska ekonometrija.....	12
4.2	Pregled in ocena učinkovitosti	13
4.3	Drugo.....	13
5	Zaključki.....	14
6	Viri.....	15

1 Uvod

Za podporo podeželju, z namenom izboljšati konkurenčnost kmetijskega in gozdarskega sektorja, država znaten vir sredstev nameni z ukrepi Programa razvoja podeželja (PRP), ki je skupni programski dokument Slovenije in Evropske komisije in pomeni podlago za koriščenje finančnih sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Sprejetje politike razvoja podeželja (v Bruslju sredi leta 2005) za obdobje 2007-2013 pomeni povezovalni faktor za bolj primerljivo gospodarjenje z gozdovi na celotnem območju EU, predvsem pa gozdarstvo poleg kmetijstva postane sestavni del slovenskega načrta razvoja podeželja (Korbar, 2005).

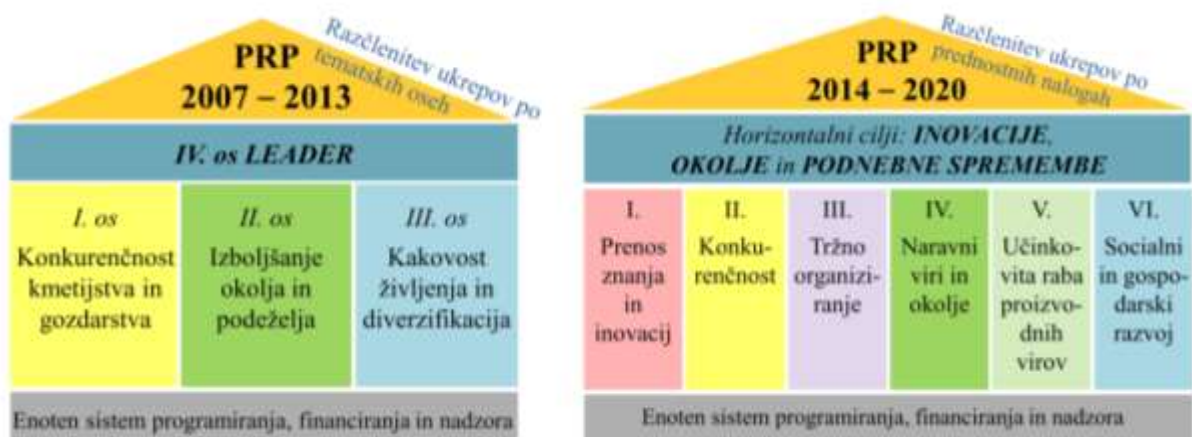
Za vse države članice EU so postavljena enotna izhodišča in skupen okvir politike razvoja podeželja, vendar je zaradi nacionalnih razlik omogočena fleksibilnost pri izvajanju ukrepov. Za merjenje uspešnosti izvajanja skupne kmetijske politike je Evropska komisija vzpostavila enoten okvir skupnega spremljanja in vrednotenja (CMEF), ki je bil pripravljen v sodelovanju med Evropsko komisijo in državami članicami. Ta omogoča strateški pristop k spremljanju programov razvoja podeželja na ravni države, regije in EU. Spremljanje in vrednotenje politike razvoja podeželja temelji na sistemu kazalnikov in omogoča konsistentno vrednotenje skozi kvantitativno in kvalitativno ocenjevanje. Vendar pa ostajajo težave s postopki spremljanja in vrednotenja ukrepov razvoja podeželja, kot tudi ni zagotovljene mreže zbiranja podatkov ali zanesljivega preverjanja pridobljenih podatkov (Saje, 2010; Travnikar, 2017). Raziskovalci so v zadnjem desetletju v okviru CMEF zaznali pomanjkljivosti kazalnikov spremljanja in nedorečen metodološki okvir (Travnikar, 2017). Zato nosilci odločanja in stroka išče in razvija ustreznejše metodologije spremljanja učinkov ukrepov PRP na razvoj podeželja.

Zasebni lastniki gozdov in izvajalci del v gozdovih v okviru dopolnilne dejavnosti na kmetijah in v okviru organizirane oblike medsosedske pomoči, so med pomembnimi prejemniki nepovratnih sredstev ukrepov PRP. Ukrepi PRP za izboljšanje ponudbe gozdarskih storitev v Republiki Sloveniji so v zadnjem desetletju podprli naložbe v nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo in spravilo lesa z namenom izboljšanja gozdno-lesne vrednostne verige in povečanja učinkovitosti delovanja in konkurenčnosti gospodarstev/podjetij. Za izboljšanje ponudbe gozdarskih storitev je bil v okviru PRP 2007-2013 financiran en ukrep, in sicer znotraj 1. osi – konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva (slika 1): Ukrep 122: Povečanje gospodarske vrednosti gozdov. Za ta ukrep je bilo prevedenih 1,86 % vseh sredstev namenjenih ukrepom PRP 2007-2013. Doseganje ciljev je bilo sprotno vrednoteno, zaključno vrednotenje izvajanja PRP pa je bilo objavljeno v dokumentu Naknadno vrednotenje PRP 2007-2013 (2017, OIKOS). Cilji ukrepa 122 naj bi bili doseženi.

V okviru aktualnega obdobja PRP 2014-2020 je ključni ukrep za izboljšanje ponudbe gozdarskih storitev v Sloveniji ukrep M08: Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje. Podukrep M08.6 najbolj neposredno vpliva na povečanje konkurenčnosti gozdarskih podjetij. Sofinanciranje teh dejavnosti bi moralo v naslednjih desetletjih izboljšati ponudbo lesa na trgu. Za vrednotenje doseganja ciljev se izvaja sprotno

spremljanje in vrednotenje izvajanja posameznih aktivnosti. Tako mora Odbor za spremljanje PRP do 30. 6. posameznega leta pripraviti letno poročilo o izvajanju PRP 2014-2020 v prejšnjem koledarskem letu. Vrednotenje pa traja od začetka priprave PRP in predhodnega vrednotenja do zaključka izvajanja PRP in naknadnega vrednotenja (2024).

V nadaljevanju predstavljamo spremljanje uspešnosti ukrepov PRP, ki se je izvajalo na različnih ravneh in različnih obdobjih tekom izvajanja in po zaključku izvajanja posameznih PRP obdobji, in se predvsem nanaša na izboljšanje konkurenčnosti gozdarstva.

Slika 1: Logika ciljev PRP 2007-2013 in 2014-2020 (vir: Travnikar, 2017).

2 Vrednotenje PRP 2007-2013

V UREDBI SVETA (ES) št. 1698/2005 z dne 20. septembra 2005 o podpori za razvoj podeželja iz EKSRP, je nanašajoč se na spremljanje in vrednotenje zapisano:

- Da se izvaja sprotno vrednotenje vsako leto od l. 2008 dalje;
- Da se l. 2010 ločeno opravi vmesno vrednotenje in se predlagajo ukrepi za izboljšanje kakovosti programov in njihovega izvajanja;
- Da se l. 2015 opravi naknadno vrednotenje;
- Napredek, učinkovitost in uspešnost PRP glede na njihove cilje se meri s pomočjo kazalnikov, ki se nanašajo na izhodiščno stanje ter na finančno izvajanje, učinke, rezultate in vpliv programov.

Za vrednotenje PRP je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) pripravilo Priročnik za spremljanje izvajanja ukrepov Programa razvoja podeželja za RS 2007-2013, ki je bil namenjen vzpostavitvi in delovanju sistema za spremljanje učinkov in rezultatov izvajanja ukrepov PRP 2007-2013. V obdobju PRP 2007-2013 je vrednotenje izvajalo podjetje Oikos, Svetovanje za razvoj, d.o.o. Doseganje ciljev je bilo sprotno vrednoteno (preglednica 1). Po zaključku obdobja PRP 2007-2013 pa je bilo opravljeno naknadno vrednotenje izvajanja, ki je bilo objavljeno v dokumentu Naknadno vrednotenje PRP 2007-2013 (2017, OIKOS). Vrednotenje je temeljilo na preverjanju intervencijske logike posameznega ukrepa (v skladu z »Guidelines for the ex-post evaluation of 2007-2013 RDPs« (2014)) in izračunu vrednosti naslednjih kazalnikov:

- Kazalniki »gospodarska rast«, »ustvarjanje delovnih mest« in »produktivnost dela«
- Obračanje trenda zmanjševanja biološke raznovrstnosti – indeks indikatorskih vrst ptic
- Ohranjanje kmetijske in gozdarske površine visoke naravne vrednosti
- Izboljšanje kakovosti vode (spremembe bruto bilance hranil – presežki dušika) in vnos hranil v tla (sprememba v količini vnesenih hranil).

Preglednica 1: Pregled predhodnega, sprotnega in naknadnega vrednotenja izvajanja ukrepov PRP v obdobju 2007-2013.

Naslov	Avtor/izvajalec	Leto	Vrednotenje za leto
Program razvoja podeželja RS za obdobje 2007-2013	MKGP	2007	predhodno vrednotenje
Poročilo o napredku za leto 2007	MKGP	2008	2007
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja 2007 – 2013 za leto 2008	MKGP	2009	2008
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja 2007 – 2013 za leto 2009	MKGP	2010	2009
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2007 – 2013 za leto 2010	MKGP	2011	2010

Poročilo o strateškem spremljanju Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja 2007–2013	MKGP		2010
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013 za leto 2011	MKGP	2012	2011
Poročilo o sprotne vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007–2013 v letu 2012, Analiza inovativnosti ukrepov Programa razvoja podeželja, Končno poročilo	OIKOS	2012	2012
Poročilo o sprotne vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007–2013 v letu 2012, Metodologija in izračun kazalnika vpliva Kakovost življenja, Končno poročilo	OIKOS	2012	2012
Poročilo o strateškem spremljanju Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja 2007–2013	MKGP		2012
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013 za leto 2012	MKGP	2013	2012
Poročilo o sprotne vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007–2013 v letu 2013, Izvajanje PRP 2007–2013 v odvisnosti od kakovosti storitev javne službe kmetijskega svetovanja Dopolnjeno končno poročilo	OIKOS	2013	2013
Poročilo o sprotne vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007–2013 v letu 2013, Analiza FADN standardnih rezultatov prejemnikov sredstev PRP 2007–2013 Dopolnjeno končno poročilo	OIKOS	2013	2013
Poročilo o sprotne vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007–2013 v letu 2013, Metodologija samovrednotenja Lokalnih akcijskih skupin o izvajanju Lokalnih razvojnih strategij Dopolnjeno končno poročilo	OIKOS	2013	2013
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013 za leto 2013	MKGP	2014	2013
Izdelava sprotne vrednotenja Programa razvoja podeželja 2007–2013 v letu 2014, Sklop 1: Vrednotenje vplivov plačil I. stebra SKP in investicijskih ukrepov na uspešnost izvajanja KOP (PRP 2007–2013)	KIS in IER	2015	2014
Izdelava sprotne vrednotenja Programa razvoja podeželja 2007-2013 v letu 2014, Sklop 2: Vrednotenje mreže za podeželje PRP 2007-2013	KIS in IER	2015	2014
Izdelava sprotne vrednotenja Programa razvoja podeželja 2007-2013 v letu 2014, Sklop 3 : Vrednotenje ključnih dosežkov izvajanja PRP 2007-2013 ter utemeljitev mejnikov in ciljev okvira uspešnosti PRP 2014-2020	KIS in IER	2015	2014
Poročilo o strateškem spremljanju Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja 2007–2013	MKGP	2014	2014
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013 za leto 2014	MKGP	2015	2014
Poročilo o napredku v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013 za leto 2015	MKGP	2016	2015

Naknadno vrednotenje Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007–2013, Zaključno poročilo	OIKOS	2017	naknadno vrednotenje
REVIZIJSKO POROČILO: Spremljanje uspešnosti projektov, ki so prejeli evropska sredstva za razvoj podeželja	Računsko sodišče RS	2019	revizija

V letu 2019 je Računsko sodišče Republike Slovenija na podlagi izvedene revizije pripravilo poročilo o učinkovitosti spremljanja uspešnosti projektov, ki so prejeli evropska sredstva za razvoj podeželja (Računsko sodišče RS, 2019). Revizija je bila izvedena pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in Agenciji Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju agencija) in sicer na podlagi Zakona o računskem sodišču in Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije ter v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih določa Napotilo za izvajanje revizij. Pri preverjanju so ugotovili, da so bile navedbe v vlogah upravičencev različne in odvisne od vsebine ter namena ukrepa oziroma podukrepa. Upravičenci so različno podrobno, a skladno z zahtevami javnih razpisov, navajali in utemeljevali načrtovane naložbe. Ob zaključku projekta je agencija preverjala, ali so bila sredstva porabljena namensko, ni pa se ukvarjala z ugotavljanjem uspešnosti doseganja ciljev na ravni projekta, prav tako tega ni ugotavljalo MKGP.

V več obravnavanih primerih iz programskega obdobja 2007–2013 je Računsko sodišče ugotovilo, da so podatki, ki so jih upravičenci sporočali, nepravilni, pomanjkljivi in neažurni, zato ne odražajo v celoti dejanskega stanja. MKGP in agencija kakovosti podatkov nista preverjala. Nadalje v reviziji ugotavljajo, da večina upravičencev ni dosegla v vlogi zastavljenih ciljnih vrednosti kazalnikov ali da nekateri projekti niso odražali uspešnosti naložbe, saj so bili dejanski učinki naložbe lahko vidni šele kasneje, kot tudi, da so se nanašali na celotno poslovanje upravičenca in ne samo na tiste spremembe v poslovanju, ki so posledica izvedene naložbe. Na podlagi uspešnosti doseganja zastavljenih kazalnikov pri obravnavanih primerih so v reviziji ocenili, da je pomembno, da MKGP ali agencija vsaj na omejenem obsegu projektov, kjer je to mogoče, preverita uspešnost doseganja ciljev na ravni projektov in na tak način dobita bolj popolno informacijo o dejanskih učinkih dodeljenih sredstev tudi na ravni upravičencev (Revizijsko poročilo, 2019).

2.1 Spremljanje uspešnosti v okviru ukrepa 122

Rezultati naložb v gozdarstvu so dolgoročni, zato je težko zanesljivo oceniti učinek izvajanja ukrepov, saj bodo učinki resnično vidni v nekaj desetletjih (Evaluation ..., 2019). Prav tako je težko je izločiti vpliv drugih programov, trendov v širšem okolju programa in ugotoviti izključno prispevek PRP.

V zaključnem poročilu Naknadnega vrednotenja PRP (OIKOS, 2017) ocenjujejo uspešnost in doseganje ciljev ukrepa 122 (Povečanje gospodarske vrednosti gozdov) s kazalnikom vpliv gospodarske rasti (neto dodana vrednost, standard kupne moči (PPS)) in produktivnost dela – sprememba bruto dodane vrednosti (BDV) glede na ekvivalent polnega delovnega časa (EUR/EPDČ).

Večina končnih ciljnih vrednosti je bila dosežena, edini cilj, ki ni bil dosežen, je bil celotni obseg naložb, ki je bil 92,91 odstoten s 50,17 mio EUR izplačanih sredstev. V splošnem so v poročilu zaključili, da je bil ukrep predviden za večje število prejemnikov in nižje investicije, vendar se je izkazalo, da je bilo prijaviteljev in prejemnikov manj. Ostali cilji ukrepa 122 so bili preseženi, kar je dokazano z vrednostmi kazalnikov kot so izboljšanje učinkovitost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi, kjer se je BDV na podprtih gospodarstvih/v podjetjih povečala za 131,89 %, povečalo se je število gospodarstev/podjetij, ki uvajajo nove proizvode in/ali tehnologije (108,50 %), povečalo se je tudi število gozdarskih gospodarstev in njihovih združenj, ki so z naložbo povečali varnost pri delu v gozdu (108,50 %), prav tako naj bi se povečala tudi gospodarska vrednost zasebnih gozdov (število gozdarskih gospodarstev, ki so prejeli pomoč: 108,50 %).

Ukrep 122 je bil najtesneje povezan z ukrepom 123, kjer so bila sredstva namenjena tudi za naložbe v predelavo lesa. Prejemniki sredstev ukrepa 122 so z naložbami povečali izkoriščenost gozdov in zagotovili surovino na trgu, katere kupci oz. odjemalci so bili tudi prejemniki ukrepa 123.

V obdobju 2007-13 so bili ukrepi namenjeni predvsem boljšemu vključevanju gozdarstva v razvoj podeželja. Na splošno pa je poudarek gozdarskih ukrepov na njihovem prispevku k splošnim ciljem SKP. Nabor ukrepov za gozdarstvo je bil v obeh obdobjih zelo podoben (Evaluation ..., 2019).

3 Vrednotenje PRP 2014-2020

Spremljanje in vrednotenje programa PRP 2014-2020 opravlja Odbor za spremljanje Programa razvoja podeželja Republike Slovenije, katerega glavna naloga je pregled izvajanja PRP 2014-2020 in napredka pri doseganju ciljev (preko finančnih podatkov in kazalnikov), potrjevanje letnih poročil, najmanj enkrat letno pa mora biti Odbor za spremljanje PRP 2014–2020 seznanjen z rezultati vrednotenij v okviru načrta vrednotenja. Načrt vrednotenja prispeva k izboljšanju kakovosti oblikovanja in izvajanja PRP 2014–2020 ter oceni uspešnost in učinkovitost samega izvajanja.

Preglednica 2: Pregled predhodnega in sprotne vrednotenja izvajanja ukrepov PRP v obdobju 2014-2020

Naslov	Avtor/izvajalec	Leto	Vrednotenje za leto
Predhodno vrednotenje slovenskega Programa razvoja podeželja 2014–2020	KPMG	2014	predhodno vrednotenje
Letno poročilo o izvajanju Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020 za leti 2014 in 2015	MKGP	2016	2014-2015
Presoja rezultatov Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014 -2020	Deloitte	2017	2014-2016
Letno poročilo o izvajanju Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020 za leto 2016	MKGP	2017	2016
Vrednotenje: - Ukrepov, ki se prvič izvajajo v okviru PRP Republike Slovenije za obdobje 2014-2020; - Ukrepov, ki se niso uspešno izvajali oz. niso dosegli pričakovanih rezultatov v okviru PRP Republike Slovenije za obdobje 2007-2013; - Doseganja ciljev PRP Republike Slovenije za obdobje 2014-2020	MK projekt	2018	2015-2017
Letno poročilo o izvajanju Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020 za leto 2017	MKGP	2018	2017
Presoja dosežkov in vplivov Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020	Deloitte	2019	2014-2018
Letno poročilo o izvajanju Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020 za leto 2018	MKGP	2019	2018
REVIZIJSKO POROČILO: Spremljanje uspešnosti projektov, ki so prejeli evropska sredstva za razvoj podeželja	Računsko sodišče RS	2019	revizija
Letno poročilo o izvajanju Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019	MKGP	2020	2019

3.1 Spremljanje uspešnosti v okviru podukrepa M08.6

V letu 2017 je bilo opravljeno prvo vrednotenje (Presoja rezultatov..., 2017), vendar iz ukrepa M08 izplačil v tem času še ni bilo, zato vpliva PRP na gozdarstvo še ni bilo mogoče ovrednotiti. Naslednje vrednotenje je bilo opravljeno junija 2018 (Vrednotenje: Ukrepov..., 2018). Za podukrep M08.6, ki prispeva k prednostnemu področju 4: Obnova, ohranjanje in izboljšanje ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom, ter prednostnemu področju 6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in ustvarjanja novih delovnih mest, je pomembna ocena teh dveh prednostnih področij. V poročilu ocenjujejo, da so bili cilji prednostnega področja 4, glede na stanje kazalnikov že preseženi, pri doseganju ciljev prednostnega področja 6A pa obstaja tveganje, da ti ne bodo doseženi. Vendar je s strani podukrepa M08.6, cilj ustvariti nova delovna mesta, že presežen (preglednica 7). Če gre za operacijo v nakup mehanizacije je novo delovno mesto obveznost pri investiciji nad 40.000 evrov odobrenih sredstev. Pri operaciji predindustrijska predelava lesa pa so k novemu delovnemu mestu zavezani vsi gospodarski subjekti, ne glede na višino odobrenih sredstev.

Preglednica 3: Novo ustvarjena delovna mesta s strani podukrepa M08.6

	Število potencialno ustvarjenih delovnih mest	Pričakovana novo ustvarjena delovna mesta		
		M	Ž	skupaj (M+Ž)
Mehanizacija in oprema (investicija > 40.000 EUR odobrenih sredstev)	33	56	0	56
Predindustrijska predelava lesa	95	105,5	2,1	107,6
Skupaj	128	161,5	2,1	163,6

4 Primeri vrednotenja ukrepov PRP iz področja kmetijstva

4.1 Prostorska ekonometrija

Travnikar (2017) je v svoji doktorski disertaciji raziskovala možnosti vrednotenja ukrepov politike razvoja podeželja s prostorsko ekonometrijo, predvsem podrobno za programsko obdobje 2007-2013. Obdobje 2014-2020 se bistveno ne razlikuje, zato je upoštevala le pomembnejše spremembe. V raziskavi navaja, da je pri načrtovanju javnih intervencij zelo pomembno zagotavljanje sledljivosti dogodkov, kar dosežemo z zbiranjem in analiziranjem informacij. Najpomembnejše informacije so merljivi podatki in od njihove kakovosti (zanesljivost, natančnost, ažurnost) je odvisna kakovost spremljanja in vrednotenja.

Travnikar je ugotovila, da podatki spremljanja PRP 2007–2013, ki se nanašajo na izvajanje ukrepa 121 in 214, beležijo zgolj informacijo o kazalnikih učinka, ne pa tudi o kazalnikih vpliva. Pomembna ugotovitev raziskave je tudi, da bi bilo potrebno izvajanje ukrepov spremljati daljše časovno obdobje ter upoštevati vpliv trga, gospodarstva in zaostrenih razmer.

Rezultati naloge sicer kažejo, da v večini primerov obstaja povezava pozitivnega vpliva javnofinančnih transferjev na učinek ukrepov PRP, potrjujejo pa tudi, da so vzročno-posledične povezave zelo kompleksne in prispevka k doseganju nekega cilja ne moremo pripisovati samo finančni intervenciji. Enostavnih odnosov, kot jih predvideva intervencijska logika CMEF, ni. K doseganju ciljev prispevajo številni dejavniki in kombinacije teh dejavnikov, ki hkrati niso nujno povezani z intervencijami razvoja podeželja. Sem prištevamo tako zunanje (npr. stanje na trgih in makroekonomska dogajanja) kot notranje dejavnike (npr. krivulja učenja, vzorci odločitvenega obnašanja kmetij).

V podatkovnih zbirkah CMEF so številne pomanjkljivosti. Ena ključnih je pomanjkanje spremljanja in poročanja informacij o kazalnikih vpliva. Dodatna težava, ki jo izpostavljajo tudi drugi raziskovalci, je pomanjkanje spremljanja in poročanja podatkov na nižjih prostorskih ravneh (cit. po Travnikar, 2017; Huelemeyer in Schiller, 2010b; Terres in sod., 2010; Uthes in sod., 2011; Morkvénas in Schwarz, 2012; Piorr in Viaggi, 2015; Reinhard in Linderhof, 2015).

Travnikar predlaga, da se poleg primarnih podatkovnih zbirk (CMEF), uporablja tudi sekundarne podatkovne zbirke. Med glavne sekundarne podatkovne zbirke, primerne tudi za spremljanje in vrednotenje programov razvoja podeželja, sodijo nacionalni strukturni popisni podatki kmetijstva in druga uradna statistika kmetijskih in ekonomskih kazalnikov (v primeru Slovenije: SI-STAT), administrativne zbirke kmetijstva (npr. IAKS, GERK, EUROSTAT, CATS itd.) ter računovodski podatki kmetij (najpogosteje FADN). Glede na vrsto raziskovalne tematike (ekonomski, sociološki, okoljski vidik itd.) so dodatno primerne še številne druge podatkovne zbirke, ki niso neposredno povezane s kmetijstvom in razvojem podeželja.

4.2 Pregled in ocena učinkovitosti

Saje (2010) je v diplomski nalogi preučila sistem spremljanja in vrednotenja ukrepov prve osi razvoja podeželja v Sloveniji za obdobje 2007-2013. Za bolj učinkovito spremljanje predlaga anketiranje in študije primerov (vpliv na izboljšanje kakovosti, dostop do trga in povečanje tržnega deleža); poudarja hkratni širši spekter uporabljenih metod in sodelovanje z deležniki/vključevanje deležnikov v proces vrednotenja.

V nalogi je tudi ugotovila, da je za ustrezno spremljanje in vrednotenje razvojnih politik potrebno voditi evidence, ki morajo vsebovati finančne podatke o programih in projektih ter podatke o poteku izvajanja programa.

4.3 Drugo

- Filipčič V. 2016. Analiza izvajanja ukrepa »posodabljanje kmetijskih gospodarstev« v obdobju od 2007 do 2011. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko. 54 str.
- Ljubec M. 2009. Pomen sredstev EKS za razvoj podeželja na razvoj kmetijstva v Sloveniji.
- Erjavec E., Šumrada T., Juvančič L., Rac I., Cunder T., Bedrač M., Lovec M. (2018): Vrednotenje slovenske kmetijske politike v obdobju 2015–2020. Raziskovalna podpora za strateško načrtovanje po letu 2020. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije. 266 str.
- <https://www.sdeval.si/2011/01/17/predstavitev-rezultatov-vrednotenja-programa-razvoja-podeelja/>

5 Zaključki

Koristi ukrepov PRP za podeželsko gospodarstvo in družbo je težko oceniti, kot rezultat podpor PRP pa vključujejo določeno stopnjo ohranjanja zaposlitve v primarnem sektorju. Še več, brez podpore PRP se določeni ukrepi v gozdovih sploh ne bi izvajali, ali vsaj ne v enaki meri. Za prihodnost pa je pomembno predvsem, da se izvaja pravilno in stalno spremljanje dosežkov (Evaluation ..., 2019).

6 Viri

Evaluation of the Regulation (EU) No 1305/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Council Regulation (EC) No 1698/2005 concerning the forestry measures under Rural Development. 2019. European Commission.

Računsko sodišče Republika Slovenija. 2019. Revizijsko poročilo: Spremljanje uspešnosti projektov, ki so prejeli evropska sredstva za razvoj podeželja. 60 str.

Saje A. 2010. Pregled in ocena učinkovitosti sistema spremljanja ukrepov za dvig konkurenčnosti kmetijskega, gozdarskega in živilskega sektorja: diplomsko delo. (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta). Ljubljana, samozaložba: 79 str.

Travnikar T. 2017. Vrednotenje ukrepov politike razvoja podeželja s prostorsko ekonometrijo: doktorska disertacija. (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta). Ljubljana, samozaložba: 145 str.